

PRIEMONĖ MOKYMO KURSŲ RENGĖJAMS

Mokymo kursų vadovas **ES šeimos teisės reguliavimo klausimais**

Dokumentą redagavo projekto komandos iš
Veronos universiteto (Italija), Milano-Bicocca universiteto (Italija), Minjo universiteto
(Portugalija), Lorando Etvešo universiteto (Vengrija) ir Lietuvos teisės instituto.

TURINYS

1. Įvadas.....	3
1.1. „C.L.A.S.S.4EU“ projektas	3
1.2. Priemonė mokymo kursų rengėjams.....	4
2. Techninė dalis	5
2.1. Organizaciniai klausimai	5
2.2. Mokymo programos rengimas	6
2.3. Mokymo veiklos.....	6
3. Mokslinė dalis.....	7

Lapkritis 2019

Už turinį atsako tik „C.L.A.S.S.4EU“ projekto komandos, ir jis jokių būdu negali būti suprantamas kaip atspindintis Europos Komisijos požiūrį.

1. Įvadas

1.1. „C.L.A.S.S.4EU“ projektas

Ši priemonė mokymo kursų rengėjams buvo sukurta ir parengta „**C.L.A.S.S.4EU**“ projekto, kurio trumpinys reiškia „**Keturios mokymo sesijos ES šeimos teisės reguliavimo klausimais advokatams bei socialinių tarnybų darbuotojams**“, metu. Projektas (Nr. JUST-JTRA-EJTR-AG-2016-763874) buvo iš dalies finansuojamas pagal Europos Sąjungos 2014–2020 m. „Teisingumo“ programą, ir buvo vykdomas nuo 2018 m. sausio 1 d. iki 2019 m. gruodžio 31 d.

Projekto partneriai:

- [Veronos universitetas](#) (UNIVR, koordinatorius). Kontaktinis asmuo mokslo klausimais – prof. Maria Caterina Baruffi. Komandos narės: prof. Francesca Ragno, prof. Caterina Fratea, dr. Diletta Danieli, dr. Cinzia Peraro;
- [Milano-Bicocca universitetas](#) (UNIMIB). Kontaktinis asmuo mokslo klausimais – prof. Costanza Honorati. Komandos narės dr. Francesca Balbi, dr. Sara Bernasconi, Giovanna Ricciardi; prof. Carola Ricci (ekspertas, Pavia universitetas);
- [Minjo universitetas Bragoje](#) (UMINHO). Kontaktinis asmuo mokslo klausimais – prof. Anabela Susana de Sousa Gonçalves. Komandos narės: prof. Cristina Manuela Araújo Dias, dr. Diana Sofia Araújo Coutinho;
- [Lorando Etvešo universitetas Budapešte](#) (ELTE). Kontaktinis asmuo mokslo klausimais – prof. Orsolya Szeibert. Komandos narė – dr. Lilla Király;
- [Lietuvos teisės institutas](#) (TEISE). Kontaktinis asmuo mokslo klausimais – dr. Agnė Limantė. Komandos narė – Ana Pliner.

Pagrindiniai projekto tikslai:

- a) nustatyti sunkumus, kylančius specialistams (advokatams ir socialinių tarnybų darbuotojams) taikant ES šeimos teisės reglamentus, ypatingą dėmesį skiriant nacionalinei patirčiai;
- b) pagerinti tokių specialistų žinias apie ES reglamentus ir jų sąveiką, o taip pat palengvinti dialogą tarp praktikuojančių specialistų iš skirtingų šalių ir skirtingų institucijų;
- c) kurti bendrą žinių ir mokymų bazę ir vystyti mokymo standartus ir metodikas, atsižvelgiant į šeimos santykių, turinčių tarptautinį elementą, specifiką;
- d) stiprinti bendradarbiavimo tarp specialistų iš skirtingų ES valstybių narių kūrimo procesus.

Projekte pagrindinis dėmesys skiriamas **šeimos ginčams su tarptautiniu elementu** ir aktualiems **vaikų apsaugos** aspektams. Pagrindines mokymų **tikslines grupes** sudarė **advokatai** ir kiti teisės specialistai, bei **socialinių tarnybų darbuotojai**, kurie dalyvauja šeimos bylose, kadangi ginant vaiko teises ginčiuose su tarptautiniu elementu dalyvauja skirtingų sričių specialistai iš įvairių valstybių.

Projekto **galutinis tikslas** buvo sukurti **vadovą**, skirtą įgyvendinti tolimesnius tarpvalstybinius mokymo kursus, kuriame pateikiami pristatymai, praktinės užduotys ir kita naudinga medžiaga ES šeimos teisės reglamentavimo klausimais.

1.2. Priemonė mokymo kursų rengėjams

Pagrindinės išsamios ir galutiniam naudojimui paruoštos mokymo medžiagos – priemonės mokymo kursų rengėjams – tikslas yra pateikti **naudingą vadovą**, kuriame būtų surinkti visi pristatymai ir praktiniai uždaviniai. Juos paruošė ir detalizavo projekto komandos per dvejų metų laikotarpį vedant tarptautinius mokymo kursus, todėl originali medžiaga buvo rengta anglų kalba.

Priemonės **tikslas** yra įgalinti ir padėti kitiems mokymų rengėjams toliau mokyti specialistus (tiek teisės specialistus, tiek socialinių tarnybų darbuotojus), dalyvaujančius šeimos ginčiuose su tarptautiniu elementu, mokymų metu naudojant pristatymus („PowerPoint“ formatu) bei pateikiant paruoštus praktinių uždavinių pavyzdžius, parengtus pagal skirtingas šeimos teisės klausimų temas, kurias apėmė Projekto metu vykdytos veiklos.

Šiame vadove pateikiamos **medžiagos** pagrindą sudaro pristatymai ir praktiniai uždaviniai, naudoti baigiamųjų tarptautinių mokymo kursų, vykusių antraisiais projekto metais, metu; jie buvo peržiūrėti, atsižvelgiant į visus, po kursų gautus, komentarus ir atsiliepimus.

„**PowerPoint**“ **pristatymus** parengė projekto mokslininkės, kurios mokymo kursų metu vedė atitinkamas temas. Pristatymai pasiteisino kaip naudingas mokymų įrankis, leidęs dalyviams geriau įsisavinti pateikiamą informaciją. Be to, tos pačios mokslininkės paruošė **praktinius uždavinius**, susijusius su nagrinėjamomis temomis, kurių tikslas buvo suteikti besimokantiejiems galimybę įgyti praktinės patirties ir pabandyti pritaikyti atitinkamus teisės aktus. Kiekvienam praktiniam uždaviniui buvo parengtos **gaires** mokymų vedėjui, skirtos padėti išnagrinėti ir aptarti aktualias problemas darbo grupėse bei geriau kvalifikuoti susijusias teisine problemas.

Mokymo medžiagą taip pat sudaro tokie papildomi įrankiai kaip **teisės terminų žodynėlis**, kuriame pateikti visų terminų apibrėžimai iš atitinkamų teisės šaltinių projekte dalyvaujančių valstybių kalbomis, bei **bibliografinių nuorodų** sąrašas, į kurį projekto mokslininkės įtraukė rinkinius straipsnius ir knygas, kurie yra rekomenduojami norintiems pagilinti žinias.

Šią priemonę sudaro „**Techninė dalis**“ (2 dalis, parengiamųjų veiklų ir surengtų mokymo kursų aprašymas) ir mokymų medžiaga, kuri yra pateikta 3 dalyje „**Mokslinė dalis**“. Papildoma medžiaga pateikta 4 dalyje „**Kita medžiaga**“.

2. Techninė dalis

Priemonė mokymo kursų rengėjams yra **galutinis** Projekto **produktas**, jame pateikiami pagrindiniai įgyvendintų mokymo veiklų rezultatai.

Pagrindinė projekto metu planuota **veikla**, kurios tikslas buvo surengti mokymo kursus ir sukurti galutinę medžiagą, buvo tokia:

- tikslinių grupių mokymosi poreikių vertinimas, nagrinėjant atitinkamą nacionalinę teismų praktiką;
- mokymo turinio ir paketų (pristatymų ir praktinių uždavinių) rengimas tarptautiniams mokymo kursams skirtingomis temomis, susijusiomis su ES šeimos teisės reglamentavimu;
- kitos naudingos medžiagos (teisės terminų žodynelio, atitinkamų teisinių priemonių ir bibliografinių nuorodų) rengimas, turint tikslą įkelti šią medžiagą į projekto svetainę tam, kad ji būtų prieinama ir tinkama galutiniam vartojimui;
- mokymo turinio ir metodikos vertinimas, remiantis trumpalaikio vertinimo klausimynais, o taip pat viso projekto įgyvendinimo ir poveikio besimokančiųjų kasdieninei profesinei veiklai vertinimas, naudojant ilgalaikio vertinimo klausimyną;
- viso projekto įgyvendinimo valdymas koordinacinių susirinkimų metu, naudojant stebėjimo ataskaitas ir tebevykstantį informacijos platinimą.

2.1. Organizaciniai klausimai

Kalbant apie mokymų sesijų **praktinius aspektus**, kiekvienas partneris prisidėjo prie informacijos apie veiklas **platinimo** savo ryšių kanalais ir tinklais bei bendradarbiaudamas su mokymų dalyvių atrinkusiu Atrankos komitetu, kuris buvo sudarytas iš tikslinių grupių atstovų iš partnerių šalių.

Kiekvienas partneris buvo atsakingas už atitinkamos šalies dalyvių paraiškų rinkimą ir **atranką**, tiek kai mokymo kursai vyko atitinkamo partnerio šalyje, tiek ir užsienyje. Atrankos procedūrai buvo parengta **paraiškos forma** (žr. 4 dalyje pateiktą formą), kurią sudarė klausimai, susiję su asmens duomenimis, profesine patirtimi ir kita informacija apie turimas žinias ir (arba) praktinę patirtį Europos ir tarptautinės šeimos teisės srityje, o taip pat anglų kalbos žinių lygį.

Už mokymo kursus atsakingas partneris pasirūpino **mokymų organizavimu ir logistika** (vieta, kavos ir pietų pertraukėlėmis, informacija apie apgyvendinimą ir vietinį transportą). Taip pat organizuojantis partneris pasirūpino **mokymo rinkinių** kopijų spauda (rinkinius sudarė pristatymai, praktiniai uždaviniai ir atitinkami teisės aktai) bei buvo atsakingas už dalyvių pasitikimą ir registraciją, vykdomą pasirašant dalyvių registre (žr. 4 dalyje pateiktą formą).

2.2. Mokymo programos rengimas

Pasirengimo metu atlikus **nacionalinių teismų praktikos analizę**, projekto komandos galėjo nustatyti **mokymo poreikius**, identifikuojant svarbiausias problemas, susijusias su ES šeimos teisės reglamentų ir atitinkamų tarptautinių konvencijų taikymu. Šios problemos atskleidė nacionalines tendencijas, kurių pagrindu partneriai po bendrų aptarimų sudarė sąrašą temų, į kurias reikėtų įsigilinti ir kurias reikėtų nagrinėti mokymo kursų metu (tiek temų pristatymų metu, tiek sprendžiant praktinius uždavinius).

Preliminarus mokymosi poreikių vertinimas buvo naudingas **nustatant mokymų turinį** ir jo pritaikymą, atsižvelgiant į dalyvaujančias **tikslines grupes**. Šiuo požiūriu dėmesys buvo skiriamas ne tik **teisiniams** ES taisyklių taikymo **aspektams**, bet ir **socialinių tarnybų darbuotojų** kaip specialistų, dalyvaujančių šeimos ginčiuose, susijusiuose su vaikų apsauga, **vaidmeniui**.

Siekiant išbandyti mokymo kursų organizavimą bei jų turinį, buvo suorganizuoti **pilotiniai mokymo kursai**, kuriuose dalyvavo nedaug dalyvių tam, kad būtų keičiamasi nuomonėmis ir skatinama diskusija. Pagrindinis tikslas buvo patikrinti programos ir kursų organizavimo tinkamumą, o taip pat dalyvių sąveiką ir įsitraukimą į mokymo procesą tarptautinių mokymų metu.

Atsiliepimai ir pasiūlymai buvo renkami kursų metu bei pateikiant užpildyti **trumpalaikio vertinimo klausimynus**, kuriuos sudarė klausimai, susiję su organizaciniais mokymo kursų aspektais, turiniu ir programa, pristatymais, praktiniais uždaviniais, kursų dėstytojais ir savo pažangos įvertinimu ir nauda besimokantiejiems (žr. 4 dalyje pateiktą formą). Gauti rezultatai buvo perkelti į mokymo kursus vedusio ir už jų organizavimą atsakingo partnerio paruoštas ataskaitas.

Remiantis tomis ataskaitomis, partneriai apibrėžė **galutinių tarptautinių mokymo kursų turinį**, orientuotą į didesnę besimokančiųjų skaičių, taip sudarant galimybę dalyvauti didesniai specialistų ir socialinių tarnybų darbuotojų skaičiui iš partnerių šalių.

2.3. Mokymo veiklos

Skirtingose partnerių šalyse vykusiu kursų metu, pirmiausia buvo pateikiami **temos pristatymai**, vykę paskaitų forma. Jų metu buvo išaiškinamos atitinkamos teisės aktų nuostatos, Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika, sprendžiamos praktinės problemos, pateikiant pavyzdžius. Vėliau sprendžiami **praktiniai uždaviniai**, kas suteikė besimokantiejiems galimybę taisykles pritaikyti praktiškai.

Ypatingą dėmesį skiriant į **praktiką orientuotam mokymui**, besimokantieji buvo suskirstyti į mažas **darbo grupes**, siekiant grupėse užtikrinti skirtingų valstybių atstovavimą bei panašų žinių ir (arba) ES šeimos teisės reglamentų ir kitų atitinkamų tarptautinių teisės aktų išmanymo lygį. Tokiu būdu skirtingų

šalių specialistų pasikeitimas požiūriais ir patirtimi prisidėjo prie įgytų žinių gilinimo ir nuostatų taikymo išmanymo, o taip pat prie jų kasdieninei profesinei veiklai naudingų ryšių kūrimo.

Mokymo veiklų poveikis, bendras *ex post* vertinimas ir tolimesni veiksmai buvo tikrinami išplatinant **ilgalaikio vertinimo klausimyną**, kurį sudarė klausimai, susiję su dalyvio informacija, savo kompetencijų vertinimu ir įgyta nauda bei bendrais tarptautinių mokymų aspektais, o taip pat tinklo tarp projekto narių ir besimokančiųjų kūrimu (žr. 4 dalyje pateiktą formą).

3. Mokslinė dalis

Projekte sukurta mokymo medžiaga apima **ES šeimos teisės reglamentavimo klausimus** ir jų sąveiką su **atitinkamomis tarptautinėmis konvencijomis**.

Projekte pagrindinis dėmesys buvo sutelktas į Reglamento (EB) Nr. 2201/2003 (Reglamentas „Briuselis IIa“) taikymą šeimos ginčiuose su tarptautiniu elementu, kylančiuose iš santuokos nutraukimo ar tėvų teisių ir pareigų. Tai pat didelis dėmesys buvo skiriamas šio reglamento sąveikai su kitais reglamentais, kurie nustato specifinių sričių reguliavimą, kaip antai Reglamentu (ES) Nr. 1259/2010 dėl taikytinos teisės santuokos nutraukimo ir gyvenimo skyrium nustatymo bylose, Reglamentu (EB) Nr. 4/2009 dėl išlaikymo prievolių, kartu su 2007 m. Hagos protokolu, Reglamentais (ES) Nr. 2016/1103 ir (ES) Nr. 2016/1104 dėl klausimų susijusių su sutuoktinių ir bendrai gyvenančių asmenų turto teisiniu režimu, o taip pat 1980 m. Hagos konvencijos dėl tarptautinio vaikų grobimo ir 1996 m. Hagos konvencijos dėl vaiko apsaugos priemonių.

Konkrečios temos, kurių pristatymai ir pritaikyti praktiniai uždaviniai yra pridedami tolesnėje dalyje:

APŠILIMAS

- Apšilimas: tarptautinės šeimos teisės šaltiniai ir terminai

TĖVŲ TEISĖS IR PAREIGOS

- Tėvų teisės ir pareigos: bendra apžvalga
- Jurisdikcija bylose dėl tėvų teisių ir pareigų
- Tėvų teisėms ir pareigoms taikytina teisė
- Sprendimų dėl tėvų teisių ir pareigų pripažinimas ir vykdymas

TARPTAUTINIS VAIKŲ GROBIMAS

- Tarptautinis vaikų grobimas: bendra apžvalga
- Gražinimo procedūra ir išimtys pagal 1980 m. Hagos konvenciją
- Tarptautinis vaikų grobimas reglamente „Briuselis IIa“ (10-11 straipsniai)
- Reglamento „Briuselis IIa“ 11(6-8) straipsniai bei teismo sprendimų pripažinimas ir vykdymas

SANTUOKOS NUTRAUKIMO KLAUSIMAI

- „Briuselis IIa“ ir „Romos III“ reglamentai tarptautinių skyrybų ir gyvenimo skyrium (separacijos) bylose
- Sprendimų pripažinimas santuokos nutraukimo bylose: bendri susijusių ES reglamentų principai
- Specifiniai sprendimų dėl santuokos nutraukimo pripažinimo klausimai

IŠLAIKYMO PRIEVOLĖS

- Reglamentas (EB) Nr. 4/2009 ir jurisdikcija išlaikymo bylose
- Hagos protokolas ir išlaikymo prievolėms taikytina teisė
- Išlaikymo sprendimų vykdymas

TURTO TEISINIAI REŽIMAI

- Reglamentai (ES) Nr. 2016/1103 ir (ES) 2016/1104 bei tarptautinių porų (sutuoktinių ir registruotų partnerių) turto teisinių režimų jurisdikcija
- Turto teisiniams režimams taikytina teisė